

Pärimuslikud laulumängud Väike-Baltica õpituppa

Kassi ja hiire mäng (Pilistvere)
Rikenpoogen (Järva-Jaani)
Hõissa, poisid, ma lään linna (Pärnumaa)
Riia linna kantsel (Kärla)
Aadamal oli seitse poega (Avinurme)
Vares vaga linnukene (Viljandi)
Pariisi linnas Londonis (Karula)

Sõõr- ja ringmängud

Kassi ja hiire mäng

Pilistvere

Meil o - li ka - val kas - si - ke - ne, meil o - li ka - val kas - si - ke - ne.

Mängijad liiguvad üksteisel kätest kinni hoides ringis päripäeva ja laulavad. Ringi sees on hiir ja väljas hiilib kass, valmistudes hiirt püüdma. Kui laul lõpeb, jäävad kõik seisma ning tõstavad käed väravateks. Kass hakkab hiirt taga ajama. Kui hiir käes, on mäng läbi. Laste tähelepanu tasub suunata võimalusele käte alt läbi joosta. Kassi võiks õpetada kaval olema, et ta täpselt hiire sabas ei jookseks. Laulu võib soovi järgi lühendada või pikendada.

Sõnaseletused:

põitke - painduge

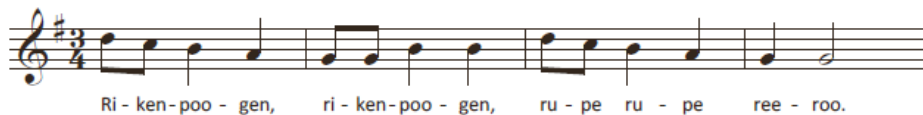
*Meil oli kaval kassikene,
hiirekera Intsukene.*

*Püüab hiired põllu pealta,
ajab rotid aida alta,
vesihallid vilja seesta.*

*Kass on kaval kargamaie,
hiir on vilgas hüppamaie.
Sõitke, sääred, põitke, põlved,
laske teeda, labajalad,
hüppa, hüppa, hiirekene,
karga, kaval kassikene!*

Rikenpoogen

Järva-Jaani

Mängijad seisavad vastamisi kahes viirus, algul on vaeste poolel ainult üks mängija. Lauldes lähevad rikaste hulgast kõik ühekaupa vaeste seltsi – labajala taktis liigub viirg sõnadega “rikenpoogen, rikenpoogen” vastasviiru poole ning sõnadega “rupe rupe reeroo” tagasi oma kohale. Nii liiguvad ja laulavad kõigepealt rikkad ning seejärel vaesed. Sõnadega “astke meie seltsi” võtab vaeste viirg iga kord ühe mängija rikaste viirust endale. Kui kõik mängijad on rikka viirust vaese omasse üle tulnud, võivad pooled vahetuda ja mäng saab otsast alata.

Laulavad ja liiguvad rikkad:

*Rikenpoogen, rikenpoogen,
rupe rupe reeroo,
Eistvere pilli,
Tallasvere tantsu.
Astke seltsist välja,
meil on seltsi liiga!*

Laulavad ja liiguvad vaesed:

*Vaene poogen, vaene poogen,
rupe rupe reeroo.
Astke meie seltsi,
meil on seltsi vaaka!*

110. HÕISSA, POISID, MA LÄÄN LINNA (ringmängulaul)

Hõis-sa, poi-sid, ma läen lin-na, kus kõik suu-red sak-sad, sin-na.
Hop-sap-saa, tral-lal-laa, säääl mi-na tant-sin sel-li-ga.

∴ Hõissa, poisid, ma lään linna,
kus kõik suured saksad, sinna. ∴
∴ Hopsapsaa, trallallaa
säääl ma tantsin selliga. ∴
∴ Säääl mind ootvad soojad söögid,
suhkrusaiad, veferkoogid. ∴
∴ Hopsapsaa... ∴
∴ Säääl saan uhked riided selga,
uhked ummiskingad jalga. ∴
∴ Hopsapsaa... ∴
∴ Kübar aga pähe ja leier taha,
kleidisaba maani maha. ∴
∴ Hopsapsaa...
∴ Sõrmed kullast sõrmustesse,
kõrvarõngad kõrvadesse. ∴
∴ Hopsapsaa... ∴
∴ Panen aga valged kindad kätte,
soonesirmi silma ette. ∴
∴ Hopsapsaa... ∴
∴ Preili, vaat, kus kännuseen,
enne kui sulle sirmi teen. ∴
∴ Hopsapsaa... ∴

I. Rüütel: Mis tants sinna vahele käis?

E. Talving: Ikka jälle leilender. *Hopsapsaa, trallalla...* Mart Soobergi laulukogust.

RKM, Mgn II 2712 p – I. Rüütel ja O. Kiis < Elvine Talving, Liina Baum ja Iida Karjel 1974

Aadamal oli seitse poega

Avinurme

Aa - da - mal o - li seit - se poe - ga, seit - se poe - ga Aa - da - mal.
 Ei nad söö - nud, ei nad joo - nud, ei nad mõist - nud ar - mas - ta.

Ne - mad e - la - si - vad ü - hes ja siis te - gi - vad kõik nii!

Lauldes liigutakse ringis, keskel on üks mängija. Sõnadega “ja siis tegivad kõik nii!” teeb sees olija ruttu ühe viguri või liigutuse, mida teised peavad kordama. Noortele mõeldud mängukirjelduses peab ringi sisse minema see, kellel vigur hästi välja ei tule. Väikeste lastega tasub kasutada vastupidist varianti: ringi sisse kutsutakse see, kes oskab kõige paremini liigutust järelle teha. Laul hakkab otsast peale ning järgmine mängija teeb uue viguri.

Vares, vaga linnuke

Viljandi

Va - res, va - ga lin - nu - ke - ne,
len - das lin - na uu - lit - sa - le,

va - res, va - ga lin - nu - ke - ne, len - das lin - na uu - lit - sa - le.

Vares, vaga linnukene lendas linna uulitsale.

/: Vares, vaga linnukene lendas linna uulitsale. :/

Säält tema lendas katuksele, tõi sõjasõnumid.

/: Säält tema lendas katuksele, tõi sõjasõnumid. :/

Ketras, ketras kelle ratas? Vanaeide vokiratas.

/: Ketras, ketras kelle ratas? Vanaeide vokiratas. :/

Villad vakas, takud lakas, kotikangas kuke nokas.

/: Villad vakas, takud lakas, kotikangas kuke nokas. :/

Hiired lõngu lõksutavad, kassid kangast kuavad.

/: Hiired lõngu lõksutavad, kassid kangast kuavad. :/

Vennad võtkem, õed tõtkem, kõige parem mulle jätkem!

/: Vennad võtkem, õed tõtkem, kõige parem mulle jätkem! :/

Ringisoliijaid on paarisarv, keskel on üks, kes sümboliseerib varest. Julgustage lapsi varesehäält tegema ning varese moodi (hüplevalt) liikuma. Salmi ajal liiguvad ülejäänud mängijad ringis kodarjoneel edasi, refrääni ajal lasevad paarilised kätest lahti ja otsivad endale kiiresti uue paarilise. Kes jääb üksikuks, sellest saab uus vares; ta läheb ringi sisse ning algab järgmine laulusalm. Nii tehakse pärast igat salmi.

Riia linna kantsel

Kärļa

Rii - a lin - na, Rii - a lin - na kant - sel ku - kub, lap - sed läh - vad
lä - bi. See viim - ne laps, see viim - ne laps, see peab kin - ni jää - ma.

Kaks mängijat hoiavad endi vahel rätikut üleval ning moodustavad sedaviisi väravad. Teised liiguvad laulu saatel vooris number kaheksa kujuliselt väravast läbi ja ümber rätikuhoidjate. Voor liigub mõnusalt hoogsal kõnnisammul üksteisel kätest või kahe käega õlgadest kinni hoides. Laulu lõppedes langeb rätik alla ning see, kelle ette rätt jääb, peab valima, kumma rätikuhoidja selja taha ta seisma läheb. Nood on mängu algul salaja kokku leppinud, kumb on kurja kehastus (näiteks kurat) ja kumb headuse kehastus (näiteks jumal, päike, ema). Lauldakse, kuni kõik lapsed on poole valinud. Siis langeb saladuseloor ja mängijad saavad teada, kas nad on valinud hea või kurja poole: kurja kehastus hakkab oma lapsi taga ajama ja rätikuga nüpeldama, aga headuse kehastus teeb oma lastele pai või tantsib nendega rõõmsasti.

25 2. RKM, Mgn. II 1605 e / Läti NSV Valka raj., Lipsi / Karula khk., Koiküla — H. Kokamägi / Leena Jänes, snd. 1888. a. (1969).

Pariisi linnas Londonis,
 sam triiam trallalla,
 seal elas keisri venna pruut,
 sam triiam trallalla.
 /: Ai roosi rall, ai roosi rall,
 sam triiam trallalla. :/

Ta käed olid kullast kumedat,
 tal sõrmes kuldset sõrmukset.

Tal olli vaja kosilaist, —
 ministripoig sõit' kosima.

Ta sõitis preili ukse ees,
 kolmkümmend täkku tõlla ees.

Ta ütles: «Tere preilike!
 Kas lubad tulla minule?»

«Kuis võin ma sulle lubada,
 ma olen ära kihlatu.

See pruut pean mina olema,
 see pruut pean mina olema.»

Kui tema sinna linna läks,
 kus elasit ta vanemat,

ta ütles: «Armsat vanemat,
 mis maksab kopik rubla man
 vai talupoja ratas tõlla man,
 nii mina selle peenikese preili man.»

Levinud erinevate viisidega peamiselt Lõuna-
 Eestis. Tekst siirdevormiline.